

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ БЛИЗЬКОСТІ ПАРТНЕРІВ ІЗ БІКУЛЬТУРАЛЬНИХ СІМЕЙ

FEATURES OF EMOTIONAL CLOSENESS BETWEEN PARTNERS FROM BICULTURAL FAMILIES

Статтю присвячено вивченню та дослідженню особливостей емоційної близькості партнерів із бікультуральних сімей. У нашому суспільстві все частіше створюються пари з бікультуральних сімей – це такі пари, які мають партнерів, що виховувалися в різних культурах, мають різні цінності в житті, різні стилі виховання, але, незважаючи на це, будують стосунки, створюють сім'ї тощо. Визначено, що емоційна близькість є станом глибокого емоційного зв'язку між людьми, коли вони довіряють одне одному; відкрито діляться своїм почуттями та переживаннями. Емоційна близькість у бікультуральних сім'ях – це не статичний, а динамічний процес адаптації, взаємної емпатії. Перевага таких стосунків полягає в можливості стати більш гнучкими, відкритими та чутливими до різноманітності світу. З'ясовано ключові аспекти, які впливають на розвиток та формування емоційно близьких стосунків: формування довіри; стабільність стосунків; легка комунікація; збільшення інтимності в стосунках; формування партнерської підтримки та допомоги. Основною характеристикою бікультуральної сім'ї є поєднання різних культурних моделей поведінки, традицій, мов та світоглядних орієнтирів у межах однієї родинної системи. Досліджено, що більшість партнерів із бікультуральних сімей мають емоційно близькі стосунки, де наявне взаєморозуміння, взаємодопомога, повага до культури свого партнера, психологічний комфорт, довіра, прийняття одне одного, переживання і т.п. Проте є й такі пари, які відчувають труднощі в побудові стосунків, часто виникають побутові конфлікти та конфлікти щодо інтересів партнерів. У бікультуральних сім'ях часто проявляються адаптивні міжособистісні почуття та стратегії (поступливість, співчутливість одне до одного), але виявляється підвищена тривожність, захисні реакції, що може бути пов'язано з досвідом конфліктів або культурного непорозуміння. Також більшість партнерів із бікультуральних сімей мають помірну емоційну співзалежність, яка вказує на те, що партнери є незалежними у стосунках, але в конфліктних та стресових ситуаціях вони мають труднощі в саморегуляції, бояться бути покинутими або ж проявляють стосовно партнера надмірну стурбованість та піклування.

Ключові слова: емоційна близькість, бікультуральність, бікультуральні сім'ї, близькість, емоційний зв'язок.

The article is devoted to the study and research of the peculiarities of emotional closeness between partners from bicultural families. In our society, couples from bicultural families are becoming increasingly common. These are couples whose partners were raised in different cultures, have different values in life, and different parenting styles, but despite this, they build relationships, start families, etc. It has been determined that emotional intimacy is a state of deep emotional connection between people when they trust each other and openly share their feelings and experiences. Emotional intimacy in bicultural families is not a static but a dynamic process of adaptation and mutual empathy. The advantage of such relationships is the opportunity to become more flexible, open, and sensitive to the diversity of the world. The key aspects that influence the development and formation of emotionally close relationships have been identified: building trust; relationship stability; easy communication; increasing intimacy in relationships; and forming partner support and assistance. The main characteristic of a bicultural family is the combination of different cultural models of behavior, traditions, languages, and worldview orientations within one family system. Research shows that most partners in bicultural families have emotionally close relationships characterized by mutual understanding, mutual assistance, respect for their partner's culture, psychological comfort, trust, acceptance of each other, empathy, etc. However, there are also couples who experience difficulties in building relationships, often encountering domestic conflicts and conflicts regarding the interests of their partners. In bicultural families, adaptive interpersonal feelings and strategies (compliance, empathy for each other) often manifest themselves, but there is also increased anxiety and defensive reactions, which may be related to experiences of conflict or cultural misunderstanding. Also, most partners in bicultural families have moderate emotional codependency, which indicates that the partners are independent in the relationship, but in conflict and stressful situations, they have difficulty self-regulating, are afraid of being abandoned, or show excessive concern and care for their partner.

Key words: emotional closeness, biculturalism, bicultural families, closeness, emotional connection.

УДК 159.922.64:316.74:316.356.2
DOI <https://doi.org/10.32782/hbts.76.13>
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Кучманіч І.М.

к.психол.н., доцент кафедри психології
Чорноморський національний
університет імені Петра Могили

Ковгунова Н.В.

здобувачка вищої освіти
Чорноморський національний
університет імені Петра Могили

Постановка проблема в загальному вигляді.

Гарні та глибокі стосунки між людьми не можуть бути без емоційної близькості. Глибока довіра між партнерами допомагає стосункам бути більш чутливими, розкутими, замість того, щоб хвилюватися через певні обставини. Емоційна близькість вважається глибоким інтелектуальним та емоційним зв'язком, в якому кожен із партнерів відчуває, що його добре розуміють, приймають з усіма недоли-

ками. Справжня емоційна близькість, на відміну від токсичної залежності, з якою дуже легко сплутати цей стан, підтримує автономію обох партнерів і впевненість у собі. Чим надійніші стосунки, тим більш віддаленими та відмінними один від одного партнери дозволяють собі бути. Мати здорові, емоційно близькі стосунки означає відчувати взаємозалежність, але при цьому не втрачати власної ідентичності. Вивченням емоційної близькості

в стосунках між партнерами займалися такі дослідники як Г. Єщенко [3], А. Калінчук [4], Л. Андрусів [1], О. Магдич [7], Х. Цьомик [10], Є. Потапчук [9] та ін.

Наразі в нашому суспільстві все частіше створюються пари з бікультуральних сімей. Це такі пари, які мають партнерів, що виховувалися в різних культурах. Такі партнери мають різні цінності в житті, різні стилі виховання, але, незважаючи на це, будують стосунки, створюють сім'ї і т. д. Такий феномен привертає увагу сучасних дослідників, що вказує на доцільність його дослідження та вивчення.

Мета статті – теоретично вивчити та емпірично дослідити особливості емоційної близькості партнерів із бікультуральних сімей. *База дослідження:* іммігрантські бікультурні сім'ї м. Дутинхем, Нідерланди. Кількість осіб, які взяли участь у дослідженні – 60. Вік опитуваних варіюється від 22 до 45 років. Стаж спільного життя – від 1 року до 7 років.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бікультуральні сім'ї є результатом міжкультурної взаємодії, що формується в умовах глобалізації, міграційних процесів та мультикультурності сучасного суспільства. Основною характеристикою бікультуральної сім'ї є поєднання різних культурних моделей поведінки, традицій, мов та світоглядних орієнтирів у межах однієї родинної системи. Подружні стосунки в бікультуральних сім'ях будуються на основі компромісу, адаптації, взаємної поваги до культурної ідентичності кожного партнера.

На думку А. Корнюх, сучасна статистика свідчить, що міжнаціональні шлюби в поліетнічних державах є досить поширеним соціальним явищем, оскільки існує спільний соціокультурний простір, в якому спілкуються між собою люди різних національностей. Поліетнічні держави – це держави, в яких на території одночасно проживає кілька етнічних груп, що надає Україні статусу поліетнічної. Найчастіше міжетнічні шлюби укладають представники культурно близьких етнічних груп. Загальна картина міжнаціональних шлюбів пов'язана з тенденціями розвитку сім'ї, змінами в соціальній структурі націй, міграційними, урбанізаційними та демографічними процесами, а також залежить від явищ у духовному житті країни [6].

Міжнаціональні шлюби, за М. Канініною, відображають тенденції інтернаціоналізації в етнокультурному середовищі. Більшість шлюбів укладається в межах досить вузької соціальної групи: в межах соціального класу, релігійної групи або певної етнічної групи. На тлі поліфонічності сучасного життя, в якому посилюються міжетнічні, міжпоколінні та міжрасові зв'язки, що відображає стрімкий розвиток суспільства та взаємопроникнення культур, зростає кількість етнічно змішаних шлюбів. У змішаних сім'ях етнічна інтеграція відбувається більш повно і гармонійно, оскільки людина, яка постійно проживає в поліетнічному

середовищі, стикається з проблемою етнічного самовизначення й тому частіше замислюється про свою етнічну приналежність [5, с. 164–165].

Т. Асланян та І. Кохановська стверджують, що міжнаціональна сім'я являє собою дуже складний феномен із різними перевагами та недоліками. Цей зв'язок можна розглядати з позиції міжнаціональних відносин та конфліктів. Сьогодні в соціокультурній системі все більше посилюється міжетнічна гендерна взаємодія. І вивчення її специфіки та змін у національному складі населення є дуже важливим для розуміння стану, особливостей і перспектив розвитку сучасного українського суспільства, а також задля легшого подолання міжетнічних конфліктів у цих сім'ях [2].

На нашу думку, бікультуральні сім'ї – це унікальний феномен, який поєднує в собі риси міжкультурної взаємодії, родинної адаптації та соціальної інтеграції. Вони становлять окрему категорію сімейних відносин, в яких культурна різноманітність одночасно виступає як позитив, так і негатив. Ключовим чинником стабільності бікультуральної родини є емоційна близькість, міжособистісна підтримка та емпатія між партнерами. Успішна адаптація в таких парах можлива тільки за умови рівноправного діалогу, взаємної поваги та готовності партнерів до глибшого пізнання культури одне одного.

Вивчення такого феномену, як емоційна близькість у стосунках, є важливим напрямом психологічних досліджень. Емоційна близькість є ключовим елементом здорового шлюбу та здорових відносин, і коли її бракує, стосунки можуть бути негармонійними. Однак підтримка емоційної близькості вимагає постійної роботи та уваги. Відновити емоційну близькість після її втрати може бути набагато складніше, ніж докладати зусиль для її збереження.

Поняття емоційної близькості відноситься до характеристик емоційних стосунків і поведінки, які в більшості випадків погано усвідомлюються і контролюються партнерами в стосунках. На вибір партнера на основі емоційної близькості впливає низка факторів, першим з яких є уявлення про ідеального партнера, про якого кожна людина має більш-менш усвідомлений образ. Формування цього образу базується на власному досвіді, досвіді батьківської сім'ї, характеристиках літературних і кіногероїв, соціальних стереотипах та ідеалі, який існує в групі людей, чия думка важлива для конкретної людини. Виділяються такі типи дорослої емоційної близькості: «надійна» емоційна близькість, «тривожна/неспокійна – пристрасна» емоційна близькість, унікальна емоційна близькість [7].

Емоційна близькість – це процес, який вимагає часу, зусиль і взаєморозуміння. Він не відбувається за одну ніч, але результати того варті. Будуючи та плекаючи емоційну близькість, люди створюють міцніші, глибші та змістовніші стосунки, які приносять радість і задоволення в життя одне

одного. Це зв'язок, який виникає з обміну почуттями, турботи, підтримки та глибокого розуміння почуттів партнера. Емоційна близькість допомагає партнерам відчувати себе почутими, зрозумілими та підтриманими. До емоційної близькості також можемо включити і психологічну близькість, яка вказує на рівень довіри та безпеки, що дозволяє партнерам бути вразливими один перед одним, відкрито говорити про свої страхи, недоліки та бажання [8].

У сучасному глобалізованому світі бікультуральні сім'ї стають дедалі поширенішим явищем. Вони створюють унікальні умови для формування міжособистісних зв'язків, де емоційна близькість є ключовим чинником адаптації, гармонізації та збереження стосунків. Проте існує потреба в глибокому розумінні того, як саме емоційна близькість проявляється в бікультуральних сім'ях, у чому її особливості та як на неї впливають культурні відмінності. Мета нашого дослідження – визначити особливості емоційної близькості партнерів із бікультуральних сімей. Дослідження було проведено серед іммігрантських бікультурних сімей у місті Дутингем, Нідерланди. Для проведення дослідження було залучено 60 осіб, а також було вибрано такі методики, як: шкала емоційної співзалежності (автор: У. Вайнхолд); модифікований тест Томаса Лірі «Міжособистісна діагностика»; тест-опитувальник задоволеності шлюбом.

Проаналізуємо дані за методикою «Шкала емоційної співзалежності» за У. Уайнхолдом. Ця методика виявляє рівень залежності особистості від емоційного схвалення, прийняття та присутності іншої людини. Методика виявляє ступінь незрілості в побудові меж, наявність страху покинутості, а також схильність до самопожертви в стосунках. Відповідно до методики, ми визначили, що 14 осіб мають високий рівень емоційної співзалежності, що становить 23,33% від загальної кількості опитуваних. Високий рівень свідчить про страх самотності, «злиття» з партнером, готовність до самопожертви заради свого партнера. У бікультуральній сім'ї такий високий рівень може бути пов'язаним з нерівністю у статусі, еміграційним досвідом або культурним тиском на роль жінки або чоловіка в шлюбі. Помірну співзалежність у стосунках за підрахунками мають 27 осіб, що становить 45%

від загальної кількості опитуваних. Партнери, які мають помірну співзалежність, здебільшого можуть функціонувати незалежно один від одного, проте в певних стресових ситуаціях проявляються труднощі із саморегуляцією, страхи щодо покинутості або ж надмірна турбота про свого партнера. Із загальної кількості опитуваних 19 осіб (31,67%) мають низький рівень співзалежності, що свідчить про те, що в партнерів є власні кордони, емоційна автономія. Такі партнери можуть бути в стосунках без утрати власної ідентичності (табл. 1).

Отже, у висновку ми побачили, що більшість партнерів із бікультуральних сімей мають помірну емоційну співзалежність, яка вказує на те, що партнери є незалежними в стосунках, але в конфліктних та стресових ситуаціях вони мають труднощі в саморегуляції, бояться бути покинутими або ж проявляють стосовно партнера надмірну стурбованість і піклування.

Розкриємо аналіз результатів за методикою «Модифікований тест Т. Лірі». Методика дозволила визначити переважні стилі міжособистісної поведінки особи. Результати поділилися на 8 основних типів поведінки: авторитарний, егоїстичний, агресивний, підозрілий, підлеглий, залежний, доброзичливий та альтруїстичний. Таким чином, ми отримали такі результати: авторитарний стиль має 6 осіб, що становить 10% від загальної кількості; егоїстичний стиль виявлено у 4 осіб (6,67%); агресивний стиль проявився у 4 осіб, що становить 6,67% від загальної кількості; підозрілий стиль має 8 осіб (13,33%); підлеглий стиль виявлено у 10 осіб, що становить у відсотковому співвідношенні 16,67%; залежний стиль проявився у 12 осіб (20%); доброзичливий стиль виявлено у 10 осіб, що у відсотковому співвідношенні становить 16,67%; альтруїстичний стиль має 6 осіб (10%) (табл. 2).

У підсумку маємо такі результати: серед переважних стилів можна виокремити залежний (20%) та доброзичливий (16,67%). Це може свідчити про схильність до емпатії в стосунках, прагнення підтримати й уникати конфліктів та адаптуватися до умов бікультуральної сім'ї якомога краще, без шкоди для стосунків. Наявність підлеглого стилю в стосунках указує на тенденцію до залежної поведінки в стосунках, що іноді може виникати через

Таблиця 1

Результати за методикою «Шкала емоційної співзалежності»

	Відсоткове співвідношення	Інтерпретація
Високий рівень співзалежності	23,33%	Страх самотності, «злиття» з партнером, готовність до самопожертви заради партнера
Помірний рівень співзалежності	45%	Функціонують незалежно один від одного, проте в певних стресових ситуаціях проявляються труднощі із саморегуляцією, страхи щодо покинутості або ж надмірна турбота про свого партнера
Низький рівень співзалежності	31,67%	Є власні кордони, емоційна автономія, партнери не втрачають власної ідентичності

Таблиця 2
Результати за методикою «Модифікований тест Т. Лірі»

Стиль	Відсоткове співвідношення
Авторитарний стиль	10%
Егоїстичний стиль	6,67%
Агресивний стиль	6,67%
Підозрілий стиль	13,33%
Підлеглий стиль	16,67%
Залежний стиль	20%
Доброзичливий стиль	16,67%
Альтруїстичний стиль	10%

мовний, культурний або правовий бар'єри між партнерами.

Відповідно, підозрілий та агресивний стилі, які були виявлені в деяких партнерів із бікультуральних сімей, свідчить про те, що в партнерів наявний внутрішній дисбаланс, переживання, труднощі з довірою в умовах міжкультуральної сім'ї. Варто виділити авторитарний та альтруїстичний стилі, в яких партнери схильні до управління стосунками та своїми партнерами, що може негативно впливати на динаміку стосунків та ролей у парі.

У загальному висновку можемо сказати, що в бікультуральних сім'ях часто проявляються адаптивні міжособистісні почуття та стратегії (поступливість, співчутливість одне до одного). Проте виявляється підвищена тривожність, захисні реакції, що може бути пов'язано з досвідом конфліктів або культурного непорозуміння.

Останнім для проведення нашого емпіричного дослідження став «Тест-опитувальник задоволеності шлюбом» В. Століної, Г. Бутенко, Т. Романової, що є відомою та універсальною методикою, яка спрямована на визначення рівня задоволеності в парі. Оцінюється загальний рівень задоволеності шлюбом за певною низкою характеристик: емоційна підтримка; розуміння; інтимність; спільність інтересів; комунікація; розв'язання конфліктів; побутова взаємодія; сексуальне життя; міжкультурна сумісність.

За результатами дослідження ми отримали такі дані: високий рівень задоволеності шлюбом було виявлено у 24 осіб, що становить 40% від усієї

кількості опитуваних; середній рівень проявився у 26 осіб (43,33%), а низький рівень задоволеності шлюбом ми виявили в 10 осіб, що у відсотковому співвідношенні становить 16,67% (таблиця 3).

Для партнерів, у яких було виявлено високий рівень задоволеності шлюбом, характерні емоційна підтримка, взаємодопомога, повага до культурних традицій і звичаїв свого партнера, активна комунікація та компромісність у стосунках. Тому в таких сім'ях і парах є позитивний досвід подолання міжкультурних розбіжностей та труднощів, що свідчить про високу емоційну близькість.

Респонденти, які мають середній рівень задоволеності шлюбом, можуть мати в стосунках деякі проблеми, які пов'язані з відмінностями в системі цінностей, також труднощі у спілкуванні та комунікації. Іноді наявні непорозуміння, причиною чого можуть стати різні культурні традиції та звичаї щодо ролі в шлюбі.

Особи, які відчувають низький рівень задоволеності шлюбом, мають незадовільну емоційну підтримку, конфлікти на основі культурних стереотипів або відсутності розуміння й відкритого діалогу з партнером. Такі партнери часто розчаровуються очікуваннями від шлюбу.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що більшість партнерів із бікультуральних сімей мають емоційно близькі стосунки, де наявні взаєморозуміння, взаємодопомога, повага до культури свого партнера, психологічний комфорт, довіра, прийняття одне одного, переживання тощо. Проте є й такі пари, які відчувають труднощі в побудові стосунків, часто виникають побутові конфлікти та конфлікти щодо інтересів партнерів.

Висновки. Емоційна близькість – це унікальний психологічний феномен, відчуття психологічного комфорту, взаєморозуміння та емоційної підтримки між партнерами. Вона включає довіру, відкритість, прийняття, здатність ділитися особистими переживаннями та проблемами, приймати емоції свого партнера.

За допомогою емпіричного дослідження ми визначили ключові аспекти, які впливають на розвиток та формування емоційно близьких стосунків:

– формування довіри – емоційна близькість створює безпечне середовище, в якому партнери відчувають себе комфортно. Це дозволяє розвивати глибоку взаємну довіру;

Таблиця 3
Результати за методикою «Опитувальник задоволеності шлюбом»

	Відсоткове співвідношення	Інтерпретація
Високий рівень задоволеності шлюбом	40%	Емоційна підтримка, взаємодопомога, повага до культурних традицій і звичаїв свого партнера, активна комунікація та компромісність у стосунках
Середній рівень задоволеності шлюбом	43,33%	Проблеми, які пов'язані з відмінностями в системі цінностей, труднощі в спілкуванні та комунікації
Низький рівень задоволеності шлюбом	16,67%	Незадовільна емоційна підтримка, конфлікти на основі культурних стереотипів або відсутності розуміння й відкритого діалогу з партнером

– стабільність стосунків – сім'ї та пари з високим рівнем емоційної близькості демонструють менше конфліктів і більшу задоволеність шлюбом. Вони краще долають кризи в стосунках, адже спираються на емоційний зв'язок;

– легка комунікація – емоційна близькість знижує страх бути незрозумілим по відношенню до свого партнера. Комунікація стимулює відкритість у діалозі, що знижує напруження в стосунках;

– збільшення інтимності в стосунках – емоційна близькість є важливою умовою для посилення інтимного зв'язку в стосунках. Партнери з високим рівнем емоційної близькості часто мають гармонійне сексуальне життя;

– формування партнерської підтримки та допомоги – емоційно близькі партнери часто можуть бути психологічною опорою для свого партнера в складних ситуаціях.

За нашими дослідженнями, емоційна близькість у бікультуральних сім'ях допомагає будувати міцні стосунки, долає міжкультурні бар'єри, може компенсувати відмінності у вихованні, комунікативних стилях та уявленнях про стосунки загалом. Емоційна близькість є фундаментом, на якому ґрунтується гармонійний, міцний та довготривалий партнерський зв'язок.

У процесі дослідження визначено, що більшість партнерів із бікультуральних сімей мають емоційно близькі стосунки, де наявні взаєморозуміння, взаємодопомога, повага до культури свого партнера, психологічний комфорт, довіра, прийняття одне одного, переживання тощо. Проте є й такі пари, які відчувають труднощі в побудові стосунків, часто виникають побутові конфлікти та конфлікти щодо інтересів партнерів. У бікультуральних сім'ях часто проявляються адаптивні міжособистісні почуття та стратегії (поступливість, співчутливість одне до одного, але виявляється підвищена тривожність, захисні реакції, що може бути пов'язано з досвідом конфліктів або культурного непорозуміння. Також більшість партнерів із бікультуральних сімей мають помірну емоційну співзалежність, яка вказує на те, що партнери є незалежними в стосунках, але в конфліктних та стресових ситуаціях вони мають труднощі в саморегуляції, бояться

бути покинутими або ж проявляють стосовно партнера надмірну стурбованість і піклування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрусів Л. Вивчення емоційної палітри стосунків у різних психологічних теоріях: історико-філософський аналіз. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2024. № 54. С. 9–16.
2. Асланян Т., Кохановська І. Психологічні проблеми пари в міжетнічному шлюбі. *Topical issues of modern science, society and education*. 2021. С. 1110.
3. Єщенко Г. Дослідження емоційної близькості у подружній діаді. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені ВО Сухомлинського. Психологічні науки*. 2018. № 1. С. 47–51.
4. Калінчук А. Образ шлюбного партнера як чинник шлюбного вибору жінок. *Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2024. С. 34.
5. Канініна М. Соціально-психологічні особливості сімейних стосунків у змішаних сім'ях. *Психологія та педагогіка: методика і проблеми практичного застосування*. 2011. № 20. С. 163–167.
6. Корнюх А. Міжнаціональні шлюби у контексті сучасних глобалізаційних процесів. *Актуальні проблеми психології*. 2012. № 28. С. 142–150.
7. Магдич О. Феномен емоційна близькість як предмет психологічного дослідження. *Психологічні засади розвитку, психодіагностики та корекції особистості в системі безперервної освіти*. 2022. С. 127–133.
8. Медведєва О. Близькість у стосунках. URL: <https://psychology.space/psypedia-post/blyzkist-ustosunkah/> (дата звернення: 05.07.2025).
9. Потапчук Є., Потапчук Н. Реалізація родинною емоційної функції в умовах воєнного часу. *Психологія життєвого простору особистості в сучасних умовах кризи, глобалізації та цифрової трансформації суспільного життя*. 2024. С. 278.
10. Цьомик Х. Теоретичний аналіз проблеми емоційної значущості у психологічній науці. *Вчені записки*. 2021. С. 102.

Стаття надійшла в редакцію: 30.07.2025

Стаття прийнята: 12.08.2025

Опубліковано: 23.10.2025